herpy

PŁAZY BEZNOGIE

Ringed Caecilian

Siphonops annulatus

Siphonops annulatus to niebieskoczarny, ryjący płaz beznogi z białymi pierścieniami, pochodzący z Ameryki Południowej na wschód od Andów. Samica składa jaja w ziemi i opiekuje się młodymi przez około trzy miesiące: zjadają one zewnętrzną warstwę jej skóry i piją bogaty w tłuszcz płyn wydzielany z jej kloaki. Wiedza o utrzymaniu tego gatunku jest niewielka.

Rodzina: Siphonopidae

Słabe toksyny skórne

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**29-45 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Kopiący nory**
Środowisko	**Sawanna i las deszczowy**
Toksyny skórne	**Słabe** Umyj ręce po kontakcie i trzymaj palce z dala od oczu i ust
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 40 × 45 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-25 °C**
Temperatura w nocy	**21-23 °C**
Wilgotność	**90-100%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Owady i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Rozwój bezpośredni (bez kijanek)**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**5-16**
Zniesienia w roku	**1**
Czas do wyklucia	**30-60 dni**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Siphonops annulatus to płaz beznogi: beznogi, ryjący płaz, który przypomina dużą dżdżownicę. Dorosłe osobniki mają 29-45 cm długości. Ciało jest cylindryczne, niebieskoczarne do łupkowoszarego, gładkie i błyszczące, a bruzdy pierścieniowe, które biegną dookoła całego ciała, mają białe do kremowych obrzeża. Głowa jest silnie skostniała i służy do drążenia. Oczy są małe, ale widoczne, a między okiem a nozdrzem znajduje się niewielka czułka. Masa ciała i długość życia nie są znane; długość życia podana w ramce jest szacunkowa.

Skóra ma dwa rodzaje gruczołów, z których każdy pełni inną funkcję. Na głowie znajduje się wiele gruczołów śluzowych, które ją nawilżają i ułatwiają kopanie. W tylnej części ciała leżą duże gruczoły jadowe, których wydzielina działa przeciw drapieżnikom i mikroorganizmom oraz uszkadza krwinki i serce. Działanie na człowieka nie zostało opisane; toksyczność skóry określono jako łagodną, ponieważ obecność gruczołów jadowych została potwierdzona. Po kontakcie ze zwierzęciem umyj ręce i nie dotykaj oczu ani ust.

Gatunek znany jest z opieki nad potomstwem, podczas której młode żywią się skórą matki. Nie ma larw rozwijających się w wodzie.

Występowanie i środowisko

Siphonops annulatus występuje w Ameryce Południowej na wschód od Andów: od Kolumbii, Wenezueli i regionu Gujany przez Ekwador, Peru, Boliwię i większą część Brazylii aż po północno-wschodnią Argentynę, głównie poniżej 800 m n.p.m. Stanowiska w Paragwaju i Surinamie nie zostały potwierdzone. Gatunek ma prawdopodobnie największy zasięg spośród wszystkich lądowych płazów beznogich, jednak jego granice wymagają dalszych badań. Nie jest zagrożony (IUCN: LC) i toleruje przekształcone siedliska.

> **Naturalny zasięg:** Brazylia, Argentyna, Boliwia, Kolumbia, Ekwador, Gujana Francuska, Gujana, Peru, Surinam i Wenezuela.

ŚRODOWISKO

Siphonops annulatus ryje w wilgotnej, próchnicznej glebie, najczęściej w jej górnych 20 cm, i występuje w lasach deszczowych, na suchych i wilgotnych sawannach, w zaroślach, na zalewanych łąkach, pastwiskach, plantacjach i w wiejskich ogrodach. Jest szczególnie pospolity w wilgotnej glebie bogatej w materię organiczną i drobne bezkręgowce, np. na plantacjach kakaowca, ale znosi też suchsze warunki pod butwiejącymi pniami.

Gody trwają od końca sierpnia do początku października, a jaja są składane w listopadzie-grudniu, w szczycie pory deszczowej. Gniazdo znajduje się płytko w ziemi, między korzeniami u podstawy dużych drzew.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o utrzymaniu *Siphonops annulatus* jest niewielka. Opiera się ona na doświadczeniach z lądowymi płazami beznogimi o podobnej wielkości, które trzyma się w ten sam sposób, m.in. *Dermophis mexicanus* i *Geotrypetes seraphini*.

S. annulatus trzyma się w szczelnym pojemniku z grubościennego plastiku lub w terrarium z mocną pokrywą i głębokim podłożem do kopania. Dorosły osobnik potrzebuje co najmniej 60 × 40 × 45 cm, aby zmieściło się 25-35 cm podłoża i przestrzeń powietrzna nad nim. Pokrywa musi szczelnie przylegać i być obciążona: zwierzę, które dosięgnie pokrywy, ucieknie przez najmniejszą szczelinę, a dżdżownice karmowe również wyjdą. Wentylację zapewnij przez małe otwory w ściankach tuż pod krawędzią, zakryte drobną siatką; w pokrywie nie powinno być otworów.

Najważniejszą decyzją jest wybór podłoża. Niebielone włókna papierowe (papierowa ściółka bez zapachu) są sprawdzone: dobrze trzymają wilgoć, dżdżownice w nich żyją, a płazy beznogie wyraźnie przedkładają je nad włókno kokosowe. Można też użyć sterylizowanej, nienawożonej ziemi próchnicznej. Samo włókno kokosowe nie jest zalecane: pyli, przykleja się do skóry i u martwych zwierząt znajdowano je zbite w twardy czop w jelicie. Wymieniaj podłoże co 4-5 miesięcy lub wcześniej, jeśli się zabrudzi, i przy okazji obejrzyj zwierzę.

Na powierzchni połóż płaski kawałek wyprażonej kory lub drewna. Zwierzęta chętnie leżą tuż pod nim, dzięki czemu łatwo je skontrolować bez rozkopywania podłoża. Żywe rośliny nie są potrzebne.

TEMPERATURA

Utrzymuj 22-25 °C w dzień i 21-23 °C w nocy. Temperatura powinna być stabilna i wahać się najwyżej o około 3 °C; szybkie i duże zmiany są źle znoszone. Jeśli pojemnik stoi w pomieszczeniu o równej temperaturze, ogrzewanie rzadko jest potrzebne. Mata grzewcza pod jednym końcem tworzy gradient temperatury i wilgotności, w którym zwierzę może wybierać; nad matą podłoże nieco przesycha, więc pilnuj wilgotności. Jeśli zwierzę pozostaje na powierzchni zamiast się zakopać, temperatura, wilgotność lub podłoże są nieodpowiednie.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Podłoże powinno być równomiernie wilgotne, ale nie tak mokre, by dało się wycisnąć wodę z garści, i na dnie pojemnika nigdy nie może stać woda. Powietrze w pojemniku jest niemal całkowicie nasycone wilgocią (90-100 %). Utrzymuj wilgotność przez zraszanie i od czasu do czasu przekopywanie podłoża, a jeden koniec najlepiej pozostaw nieco suchszy od drugiego. Używaj wody butelkowanej, deszczówki lub wody z kranu odstanej przez dobę.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Miska z wodą nie jest potrzebna. Zwierzę pobiera wodę z wilgotnego podłoża i ze skroplin na ściankach pojemnika, a miska łatwo sprawia, że podłoże staje się zbyt mokre. Woda służy wyłącznie do nawilżania podłoża.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek żyje pod ziemią i nie potrzebuje UVB ani specjalnego oświetlenia. Wystarczy zwykły rytm dobowy w pomieszczeniu z 10-14 godzinami światła. Pojemnik nie powinien stać w bezpośrednim słońcu.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Podstawą diety są dżdżownice, które przyjmują niemal wszystkie lądowe płazy beznogie. Podawaj małe do średnich dżdżownice, np. dżdżownice kompostowe, a dla młodych tnij je na kawałki. Wkładaj do pojemnika 10-15 dżdżownic co dwa tygodnie. W wilgotnym podłożu papierowym dżdżownice żyją dalej i nie gniją. Jakie ofiary gatunek zjada w naturze, nie zostało zbadane, ale żyje on tam, gdzie jest dużo dżdżownic i innych drobnych bezkręgowców.

Zwierzę odnajduje pokarm węchem i czułkami i rzadko widać, jak je. Regularnie przekopuj podłoże: duża liczba pozostałych dżdżownic oznacza przekarmianie albo zwierzę, które nie je. Gdy zwierzę jest nowe, licz dżdżownice wkładane i wyjmowane. Wartość odżywczą dżdżownic zwiększa się, posypując ich ziemię preparatem wapniowo-witaminowym 4-6 dni przed karmieniem.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Siphonops annulatus prowadzi skryty tryb życia i niemal cały czas spędza zakopany. Jeśli zwierzę często przebywa na powierzchni, podłoże jest zbyt mokre, zbyt suche, zbyt zimne, zbyt ciepłe lub chemicznie nieprzyjazne albo brakuje kryjówki na powierzchni; w takim wypadku wymień podłoże i sprawdź temperaturę.

Jedno zwierzę na pojemnik ułatwia kontrolę masy ciała i zdrowia oraz wyklucza konflikty. Kilka osobników tego samego gatunku można też trzymać razem, jeśli regularnie sprawdzasz, czy nie ma ugryzień i urazów, a daje to większą szansę na potomstwo. Samica strzeże jaj i młodych, dlatego parę trzymaj tylko wtedy, gdy masz plan dla młodych. Dotykaj zwierzęcia jak najmniej i tylko czystymi, mokrymi rękami, bez resztek kremu czy mydła.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Wiek i wielkość w chwili osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są znane, a płci nie da się pewnie rozróżnić z zewnątrz. Samice opiekujące się młodymi są wyraźnie bledsze od innych dorosłych osobników.

GODY I KOPULACJA

Zapłodnienie jest wewnętrzne. Kopulacja trwa krótko, a para leży brzuchem do góry. W naturze gatunek rozmnaża się od końca sierpnia do początku października. W niewoli samce i samice wchodzą w stan rozrodczy jednocześnie, ale bez sezonowych bodźców rozmnażanie rzadko postępuje dalej, a rozród w niewoli nie został opisany.

JAJA I LARWY

Samica składa 5-16 dużych, przezroczystych jaj w niewielkiej komorze w ziemi, gdzie leży owinięta wokół nich. Jaja są połączone sznurami jak kiść winogron. Samica nie broni ich agresywnie, ale pozostaje przy nich aż do wyklucia, około jednego do dwóch miesięcy później, od końca grudnia do początku stycznia.

Młode wykluwają się białe i niedorozwinięte, mają około 4 cm długości i głowę znacznie szerszą od ciała. Pozostają przy matce, której skóra w okresie opieki staje się jasna i wypełniona tłuszczem. Za pomocą specjalnych łyżeczkowatych zębów z drobnymi pazurkami młode zdzierają z niej zewnętrzną warstwę skóry. Wszystkie młode jedzą jednocześnie przez około 7 minut, a potem odpoczywają przez kilka dób, podczas gdy skóra matki odrasta. Ponadto przez około dwa miesiące młode piją bogaty w tłuszcz płyn, który matka wydziela z kloaki, gdy młode jej dotykają i wołają cichymi kliknięciami.

METAMORFOZA

Nie ma larw ani metamorfozy: młode wykluwają się jako małe, blade wersje dorosłych. Cała opieka nad potomstwem, od złożenia jaj do samodzielności młodych, trwa około trzech miesięcy, a młode rosną szybko; najstarsze młode w gnieździe mierzą około 14 cm.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

ODCHÓW MŁODYCH

Młode muszą pozostać przy samicy, dopóki same nie zaczną kopać i jeść, a samicy nie wolno w tym czasie niepokoić. Potem trzyma się je w małym, głębokim pojemniku z takim samym podłożem jak dorosłe i karmi małymi dżdżownicami lub kawałkami dżdżownic. Utrzymuj wilgotne i stabilne warunki i regularnie je waż. Odchów w niewoli nie został dokładniej opisany.

Zdrowie i częste błędy

Chorobę u zwierzęcia żyjącego pod ziemią zauważa się późno. Najważniejsze problemy to:

- Zwierzę leży na powierzchni: nieodpowiednia wilgotność, temperatura lub podłoże albo brak kryjówki. Popraw warunki.
- Czop w jelicie: u martwych zwierząt znajdowano włókno kokosowe zbite w jelicie. Używaj włókien papierowych lub sterylnej ziemi.
- Problemy skórne: zakażenia grzybicze i bakteryjne, często po zabrudzonym podłożu lub urazach. Wymagają weterynarza.
- Pasożyty: nicienie, tasiemce i pasożyty jednokomórkowe często występują u płazów beznogich w niewoli. Zleć badanie próbki kału.
- Ucieczka: zwierzę wydostaje się przez małe szczeliny i wysycha. Używaj szczelnej, obciążonej pokrywy.

Grzyb chytridiowy *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd) występuje u płazów beznogich. Nowe zwierzęta poddaje się kwarantannie i testom, a narzędzia i ręce myje się między pojemnikami. Przez pierwszy miesiąc trzymaj nowe zwierzę w małym pojemniku, w którym można liczyć wkładane i wyjmowane dżdżownice i sprawdzić, czy je. Udaj się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę nie je przez kilka tygodni, traci na wadze, ma rany lub pozostaje na powierzchni.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.